CODEX CALIXTINUS

Autor:
Data de publicació: 25-06-2024

Còdex Calixtinus

Programa Memòria del Món de la UNESCO

Ubicació

País
Espanya

Ubicació
Santiago de Compostel·la

Dades generals

Regió
Europa

Registre
2017 (sessió XLI)

[dades d'edició a Wikidata]

Còdex Calixtinus, foli 4r, Apòstol Santiago.
El Codex Calixtinus (llatí: Codex Calixtinus; actiu cap al 1140–1181) és el nom propi d'un manuscrit il·luminat de mitjan segle XII que conté el text més antic del Liber Sancti Iacobi (c. 1140–1160).

Reuneix sermons, himnes, miracles, històries de la traducció de l'Apòstol, textos litúrgics i peces musicals relacionades amb l'Apòstol Santiago. El seu quart llibre narra el descobriment de la tomba per Carlemany. La cinquena és una mena de guia per a pelegrins que van seguir el Camí de Santiago en el seu viatge a Santiago de Compostel·la, amb consells, descripcions de la ruta i obres d'art, així com les costums locals de les persones que vivien al llarg del Camino.

Aquest document es conserva a la Catedral de Santiago de Compostel·la, a la província espanyola de La Corunya.

Índex

Liber Sancti Iacobi

Article principal: Liber Sancti Iacobi

Còdex Calixtinus (Liber Sancti Jacobi), Biblioteca Històrica General de la Universitat de Salamanca.

Tot i que el Liber Sancti Iacobi de vegades es coneix com a Codex Calixtinus, els dos conceptes no són idèntics. El Liber Sancti Iacobi representa el contingut del llibre, del qual es van copiar diversos manuscrits al llarg dels segles (una unitat d'enquadernació que de vegades ha rebut noms propis diferents) i amb un contingut heterogeni i variable. El còdex o manuscrit més antic i notable amb el Liber Sancti Iacobi és conegut pel nom propi de Codex Calixtinus (c. 1140) i és el que es conserva a la catedral de Santiago de Compostel·la.

La compilació que coneixem com a Liber Sancti Iacobi va ser escrita en diversos moments i de manera independent i ja es podia configurar cap a l'any 1140.

Història

El Còdex Calixtinus va ser copiat per almenys quatre mans, dues d'elles molt similars. L'autor principal és conegut com a Scriptor I. L'autoria d'Aymeric Picaud, un sacerdot francès del segle XII, és avui controvertida. Aquesta tasca probablement es deu a la catedral o escola episcopal de Santiago que va acollir, al segle XII, mestres i estudiants de diversos països.

El manuscrit original constava de 27 quaderns: el primer era un quinió i la resta eren quaternions. Ja en temps antics hi havia hagut canvis en alguns quaderns que alteraven l'estructura del còdex. Més tard, cap al segle XV, es va perdre el foli 220, que originalment estava en blanc i pertanyia a l'últim quadern. Un foli, també en blanc, que precedia el foli 1 actual, també s'hauria perdut. Si això és cert, el manuscrit portava, com de costum, la primera i l'última pàgina en blanc que servien de guarda.

Més tard, potser durant l'enquadernació realitzada a finals del segle XII, es va afegir un segon apèndix (Apèndix II) a l'estructura original del còdex.

El Llibre IV es va separar del manuscrit el 1609, fet que va provocar el maltractament dels quaderns 20, 21 i 24. Ambdós volums van ser enquadernats per separat per Alonso Rodríguez León. Finalment, el Llibre IV es va afegir de nou durant la restauració de 1966, que va requerir diverses modificacions al manuscrit. En la mateixa restauració, es van retallar les fulles més grans i que sobresortien de la resta.

Les anotacions marginals que els cànons de Compostel·la van deixar al manuscrit mostren que el còdex es va utilitzar i llegir sense interrupció, almenys fins a mitjan segle XVI. Tanmateix, sembla que a principis del segle XVII el manuscrit va deixar de ser interessant, caient en l'oblit durant molts anys.

A la segona meitat del segle XIX, el manuscrit va ser redescobert pel canonge arxiver de la Catedral de Compostel·la, Antonio López Ferreiro. Tanmateix, va ser fet públic pel jesuïta Fidel Fita i Aureliano Fernández Guerra. El 1879, es van traslladar a Santiago en un viatge d'estudis i pelegrinatge. L'any següent, el 1880, van publicar un llibre sobre el seu viatge a Santiago (Recuerdos de un viaje a Santiago de Galícia), dedicant els capítols X i més tard a la descripció i estudi del Codex Calixtinus. El llibre incloïa una fotografia de l'himne Dum Paterfamilias i una transcripció del seu text, així com diversos versos de l'himne Ad honorem Regis summi. El 1882, el pare Fidel Fita va publicar l'últim llibre del Còdex —aleshores Llibre IV— a París.

Robatori i recuperació

El 5 de juliol de 2011, els arxivers de la catedral de Santiago de Compostel·la van faltar a les obres i van denunciar el robatori a les autoritats. El còdex va ser robat d'una cambra blindada on es dipositen les obres més valuoses de l'arxiu. Les investigacions van revelar que el robatori havia tingut lloc la setmana anterior.

El sistema de seguretat del text era molt rigorós, cosa que havia permès mantenir-lo segur durant 800 anys. La clau de la caixa forta, però, estava guardada d'una manera més relaxada: les claus es van trobar col·locades al pany de la caixa que protegia el que es considera la joia més gran del temple de Compostel·la. [1][2]

Durant els mesos següents, la Policia Nacional va investigar els canonges, investigadors, músics i empleats de manteniment i neteja, assumint com a motiu més probable el desig de fer mal al degà, José María Díaz Fernández,[3] després d'haver verificat la confrontació interna entre els canonges i descartant en principi una banda organitzada o un robatori a sou. [4][Refrescar]

El 4 de juliol de 2012, el còdex va ser recuperat per la Brigada de Patrimoni Històric de la Policia Nacional; Aquest havia estat robat pel principal sospitós, un electricista que havia treballat a la catedral, que també tenia en la seva possessió altres documents i objectes del temple, incloent-hi diversos facsímils del mateix Còdex Calixtinus i una gran suma de diners que havia estat robada durant anys de les col·leccions de la mateixa catedral. [5]

Una font d'inspiració musical contemporània

La important presència de la música polifònica medieval al Còdex Calixtinus,[6] fa d'aquest manuscrit la font d'inspiració creativa, després de nou segles, per a les següents composicions simfòniques:

Codex Calixtinus (Cantus Iacobi) (2013) del compositor i assagista Tomás Marco. [7][8]
Codex Calixtinus (2013), poema simfònic del compositor i professor Miguel Brotóns. [9][10]

Estructura

El Còdex Calixtinus consta de cinc llibres i dos apèndixs, amb un total de 225 folis de pergamí escrits a ambdós costats, mesurant 295 x 214 mm. Amb excepcions, el text sempre està en una columna, amb 34 línies per pàgina.

L'estructura del còdex és la següent:

Folio	Numeració antiga	Llibre	Títol llatí	Descripció
f. 1 - 2v				Carta del papa Cal·list II
f. 2v - 139		Llibre I	Anthologia liturgica	Llibre de Litúrgies

F. 139V - 155V

Llibre II
De miraculi sancti Jacobi
Llibre dels Miracles

F. 156 - 162V

Llibre III
Liber de translatione corporis sancti Jacobi ad Compostellam
Trasllat del cos a Santiago

f. 163 - 191
f. 1 - 29(volum separat)
Llibre IV
L'Historia Karoli Magni et Rotholandi
Les conquestes de Carlemany

F. 192 - 213V
F. 163 - 184V
Llibre V
Iter pro peregrinis ad Compostellam
Guia del Pelegrí

F. 214 - 219V
F. 185 - 190V
Apèndix I

Conté obres polifòniques

f. 220
f. 191

(desaparegut)

f. 221 - 225
f. 192 - 196
Apèndix II

És posterior a l'escriptura original del manuscrit

El primer llibre és de caràcter litúrgic, el segon hagiogràfic, el tercer i quart de caràcter històric, i el cinquè, que va assolir més fama, és una mena de guia per al pelegrí.

Carta del papa Cal·list II

Pròleg.
Constitueix l'inici del còdex, ocupant els seus dos primers folis. L'autor afirma ser el papa Calixt II i relata com va recollir nombrosos testimonis de miracles realitzats per l'apòstol Jaume «viatjant per les terres i províncies cruels durant 14

anys». També explica com el manuscrit va sobreviure a tots els perills possibles, des d'incendis fins a inundacions. La carta està adreçada a "la santíssima assemblea de la basílica de Cluny" i a "Diego Gelmírez, arquebisbe de Compostel·la".

Es creu que els copistes van incloure aquesta carta a l'inici del manuscrit per donar més importància a la seva obra, deixant completament descartada la intervenció directa del papa, que ja havia mort el 1124.

Contingut:

Folio	Continguts
1	Pròleg
1-2V	Carta del papa Cal·list

Llibre I — Llibre de les Litúrgies

(Anthologia liturgica)

Representa gairebé la meitat de tot el manuscrit i constitueix el nucli del Liber. Conté els següents elements:

17 sermons per a la festa de Sant Jaume
2 Històries del martiri de l'apòstol Jaume
2 oficis: el de la vigília de la festa de Santiago (24 de juliol) i l'altre de la festa de Santiago (25 de juliol i 30 de desembre).
2 misses els mateixos dies: Missa de la Vigília de Santiago (24 de juliol) i Missa de la festa de Santiago (25 de juliol).
Instruccions per a les misses en cadascun dels dies de l'octava de la festa de juliol
Missa per la Festa dels Miracles (3 d'octubre)
Una missa per a la festa de la Translació (30 de desembre) i peces extra per a l'octava d'aquesta.

Tant les oficines com les masses tenen notació musical.

Al final del Llibre I hi ha un suplement gregorià, també amb notació musical, que inclou:

2 Benedicamus Domino
4 Conductus
Una missa farcida atribuïda a Fulbert de Chartres per a qualsevol de les festes de Sant Jaume (25 de juliol i 30 de desembre). Està enriquit en tòpics i conté elements escenics per a una representació teatral de la Missa.

L'existència de dues festes diferents dedicades a l'Apòstol Santiago, el 25 de juliol i el 30 de desembre, s'explica per l'establiment del ritu romà per substituir el ritu hispà a finals del segle XI. Des de la seva fundació al segle IX, l'Església de Santiago va adoptar la pràctica litúrgica vigent en aquell moment a l'església hispana. En el calendari litúrgic de l'església asturiana-lleonesa, es celebrava una única festa dedicada a Sant Jaume el Gran el 30 de desembre, dia per al qual s'havia desenvolupat una litúrgia específica. Tanmateix, segons el calendari romà, la festa de Santiago se celebrava el 25 de juliol. Amb la implementació del nou ritu, l'església de Compostel·la va acceptar la implementació del calendari romà amb la festa de Santiago el 25 de juliol, sempre que també es preservés la festa del 30 de desembre.

Així, el 25 de juliol es va deixar per a la celebració de la passió de Santiago, com a la resta d'Occident, i el 30 de desembre per a la celebració de la vocació i la trasllació del cos de l'apòstol a Santiago.

Entre les dues festes, més tard es va introduir la festa dels miracles de Santiago, el 3 d'octubre. La festa s'atribueix a la iniciativa de sant Anselm i més tard es va traslladar al 5 d'octubre.

Cal destacar que l'Ofici de Matines per a les festes de Santiago el 25 de juliol i el 30 de desembre és monàstic i no canònic, és a dir, consta de 12 (13) antífones i 12 responsoris en lloc de 9 antífones i 9 responsoris, així que potser es va preparar per a l'antiga comunitat monàstica de Compostel·la en lloc de per a la Catedral (vegeu més avall, a la secció de notació musical, la possibilitat que la part musical fos preparada pels monjos benedictins de Vézelay). [11]

Contingut:

FolioCapítolContinguts

2V-3V
Índex
Índex dels 31 capítols

Sermons i passions

4-6V
Capítol I
Sermó de Beda el Venerable, sacerdot, per la Vigília (24 de juliol): Quoniam beati Jacobi vetlla

6v-18
Capítol II
Exposició del Papa Cal·list per a la Vigília (24 de juliol): Vigiliae Noctis Sacratissimae

18
Capítol III
12 Les benediccions del papa Cal·listus sobre les lliçons de Jaume: Adsit nobis gratia Dei

18-19V
Capítol IV
Pròleg de Cal·list i Passió menor de Jaume (25 de juliol): Gaio quatuor annis

19V-24V
Capítol V
Sermó del papa Cal·list a la Passió de Jaume (25 de juliol): Celebritatis sacratissime

24v-31
Capítol VI
Segon Sermó del mateix Papa Calixt per al 25 de juliol: Spiritali igitur jocunditate

31-44V
Capítol VII

Exposició del mateix Papa Cal·list per al 25 de juliol: Adest nobis, dilectissimi fratres

44V-47V
Capítol VIII
Homilia de Beda el Venerable per al 25 de juliol: Dominus conditor ac redemptor noster

47v-53
Capítol IX
Pròleg de Cal·list i la Gran Passió de Jaume: Post Ascensionem Dominicam ad celos apostolus Domini nostri lhesu Christi

53-55V
Capítol X
Exposició de Sant Jeroni per al 26 de juliol, segon dia de l'Octava de Sant Jaume: Apostolica sollempnia veneranda

55V-57
Capítol XI
Exposició de Sant Jeroni mateix per al 27 de juliol, tercer dia de l'octava de Sant Jaume: Quare Petrus et Jacobus

57-64
Capítol XII
Exhibició del Papa Cal·list per al 28 de juliol, quart dia de l'octava de Santiago: Preclara sollempnia

64-65
Capítol XIII
Exposició de Sant Jeroni per al 29 de juliol, cinquè dia de l'octava de Sant Jaume: In presenti capitula ostenditur

65V-67
Capítol XIV
Homilia del papa Gregori pel 30 de juliol, sisè dia de l'octava de Sant Jaume: Quia natalem beati Iacobi apostoli et martiris

67-71V
Capítol XV
Sermó de Sant Màxim, bisbe, per al 31 de juliol, setè dia de l'octava de Jaume: Exultemus in Domino, dilectissimi, et congruis honoribus

72-74
Capítol XVI
Exposicions dels sants Jeroni i Màxim per al 31 de juliol, el setè dia de l'octava de Sant Jaume: Sollempnitatem hodiernam

74-93V
Capítol XVII
El sermó del papa Calixt per al 30 de desembre: Veneranda mor

93v-95
Capítol XVIII
Homilia del papa Gregori per al 30 de desembre: Audistis, fratres karissimi, quia

95-98
Capítol XIX
Exposició del Papa Cal·list del 30 de desembre: Sollempnia sacra presentia

98-101
Capítol XX
Exposicions dels sants Jeroni, Agustí, Gregori i Cal·liste per al 5 de gener: Festivitatem electionis et translationis

Intercanvis (amb notació musical)

101
Capítol XXI
Capítols del Papa Cal·list sobre la vigília de Sant Jaume i el dia de la seva passió (24 i 25 de juliol): Iacobus Dei et Domini nostri Ihesu Christi servus

101V-103V
Capítol XXII
Ofici de la Vigília (24 de juliol), per Cal·list

103V-114
Capítol XXIII
Carta oficial del 25 de juliol i 30 de desembre, per Calixto

Misses (amb notació musical)

114-116V
Capítol XXIV
Missa del Papa Calixt per cantar en la vigília de Sant Jaume (24 de juliol) a l'hora de ningú, amb els seus accessoris.

116V-118
Capítol XXV
Versos (17 diferents) del papa Calixt per cantar a la processó de Santiago en les seves dues solemnitats (25 de juliol i 30 de desembre)

118-122V
Capítol XXVI
Missa del mateix Papa Calixt per ser recitada el dia de la Passió de Santiago (25 de juliol), amb els seus accessoris.

122v
Capítol XXVII
Missa del mateix Papa Calixt per ser cantada assiduament en totes les misses pels pelegrins de Santiago.

Capítol XXVIII
Set misses del mateix papa Callistus per cantar successivament cada dia de l'octava de la festa de Sant Jaume:

122V-124

Missa del 26 de juliol (segon dia de l'octava)

124-127V

Misses dels dies 27, 28, 29, 30, 31 de juliol i l'1 d'agost

128 (adjunt)

Missa per la Festa dels Miracles (3 d'octubre)

129
Capítol XXIX
Capítols del mateix Papa Calixt per ser recitats a la traducció de Jaume (30 de desembre)

129V-130R
Capítol XXX
Missa del Papa Cal·list, que s'ha de cantar en la festa de la translació de Santiago (misses del 30 de desembre i 5 de gener).

Suplement gregorià (amb notació musical)

130-131

Benedicamus sancti Iacobi: Exultet celi curia

131-132V

4 conductus de Santiago

132v-139
Capítol XXXI
Misa farcida de Santiago, que es pot cantar a les festes del 25 de juliol i del 30 de desembre

139

Benedicamus sancti Iacobi: Regi perennis glorie d'un docteur galicien

Llibre II — Llibre dels Miracles

(De miraculi sancti Jacobi)

Conté una col·lecció de 22 miracles atribuïts a l'apòstol Jaume i realitzats en diverses regions d'Europa. En contingut, és molt similar a altres col·leccions de miracles recollides durant els segles XI i XII. Ocupa 16 folis (f. 139v - 155v) i és, en termes de mida, el segon llibre més petit. Abans dels miracles inclou un breu pròleg —suposadament escrit pel papa Calixt II— i un índex. Tal com es cita al còdex, els 22 miracles van ser recollits pel papa Cal·list II (18), Anselm de Canterbury (2), Beda el Venerable (1) i el mestre Hubert (1).

Els miracles són els següents:

FolioCapítolContinguts

139V-140
Pròleg
Argument del papa Cal·list

140-141
Índex
Índex dels 22 capítols de miracles

141-155V
Narració dels 22 miracles:

Capítol I
Dels vint homes que l'Apòstol va alliberar de la captivitat dels moabites. (Papa Cal·list)

Capítol II
De l'home de qui es va esborrar la menció d'un pecat per disposició divina a l'altar de Santiago. (Beda el Venerable)

Capítol III
Del nen que l'Apòstol va ressuscitar als Montes de Oca. (Papa Cal·list)

Capítol IV
Dels trenta lorenses i de l'home mort que l'Apòstol va acollir una nit des dels ports de Cize fins al seu monestir. (Mestre Hubert, canonge de Besançó)

Capítol V
Del pelegrí penjat que Santiago va salvar de la mort, tot i que esperava a l'andamio durant trenta-sis dies. (Papa Cal·list)

Capítol VI
Del Poitevino, a qui l'Apòstol va donar com a ajuda un àngel en forma d'ase. (Papa Cal·list)

Capítol VII
Del mariner frisió, a qui l'Apòstol va treure de les profunditats del mar vestit amb el seu casc i escut. (Papa Cal·list)

Capítol VIII
Del bisbe que, salvat del perill del mar, va redactar un rèplica a Santiago. (Papa Cal·list)

Capítol IX
Del soldat de Tabaria a qui l'Apòstol va donar poder per derrotar els turcs i el va alliberar de la malaltia i del perill del mar. (Papa Cal·list)

Capítol X
Del pelegrí caigut al mar que l'Apòstol va portar al port sostenint-lo pel coll durant tres dies. (Papa Cal·list)

Capítol XI
De Bernard, a qui l'Apòstol va treure miraculosament de la presó. (Papa Cal·list)

Capítol XII
Del cavaller que l'Apòstol va alliberar d'una malaltia amb el toc d'una closca. (Papa Cal·list)

Capítol XIII
Del cavaller Dálmacia, a qui l'Apòstol va fer justícia gràcies al pelegrí Raimbert. (Papa Cal·list)

Capítol XIV
Del mercader que l'Apòstol va alliberar de la presó. (Papa Cal·list)

Capítol XV
Del cavaller que Santiago va salvar a la guerra, quan els seus companys ja estaven morts o fets presoners. (Papa Cal·list)

Capítol XVI
Del cavaller que, en agonia de la mort i oprimit pels dimonis, va alliberar l'Apòstol mitjançant el bastó d'un captaire i el saqueig d'una jove. (Sant Anselm, arquebisbe de Canterbury)

Capítol XVII
Del pelegrí que, per amor a l'Apòstol, es va suïcidar a instigació del diable, i que Santiago el va tornar de la mort a la vida, amb l'ajuda de la santa mare de Déu. (Sant Anselm, arquebisbe de Canterbury)

Capítol XVIII
Del comte de San Gil, a qui l'Apòstol va obrir les portes de ferro del seu oratori. (Papa Cal·list)

Capítol XIX

D'Esteve, un bisbe grec, a qui Jaume va aparèixer i li va revelar coses futures desconegudes. (Papa Cal·list)

Capítol XX
De Guillem, un cavaller capturat, a qui un comte va colpejar amb l'espasa al coll nu sense poder fer-li mal. (Papa Cal·list)

Capítol XXI
De l'home coix, a qui el sant Apòstol es va aparèixer a la seva basílica i immediatament el va restaurar a la plena salut. (Papa Cal·list)

Capítol XXII
De l'home que va ser venut tretze vegades i tantes vegades alliberat per l'Apòstol. (Papa Cal·list)

Llibre III — Traducció del cos a Santiago

(Liber de translatione corporis sancti Jacobi ad Compostellam)

És el llibre més curt amb només 6 folis (f. 156 - 162v). També comença amb un pròleg i un resum, i va seguida de quatre capítols. Ens parla de l'evangelització d'Espanya per part de l'apòstol Jaume i de la posterior "trasllació" del seu cos de Jerusalem a Galícia i, finalment, al lloc de la seva tomba. També ens parla del costum dels primers pelegrins de recollir petxines a les costes gal·les.

Conté els següents capítols:

FolioCapítolContinguts

155V-156
Índex
Índex dels 4 capítols

156
Pròleg
Comença el pròleg del beneït papa Calixt sobre la gran traducció de Jaume.

156V-159
Capítol I
Comença la trasllació de l'apòstol Jaume, germà de l'apòstol i evangelista Sant Joan, que se celebra el trenta dia de desembre, per la qual manera va ser traslladat de Jerusalem a Galícia.

159-160
Capítol II
Comença la carta del Papa Sant Lleó sobre el trasllat de Sant Jaume Apòstol, que se celebra el trenta dia de desembre.

160-162
Capítol III
Cal·list, papa, sobre les tres solemnitats de Jaume.

162
Capítol IV
Sobre les closques de Santiago.

162-162V

Miniatures (aparició de Jaume a Carlemany, escenes de la crònica: marxa cap a Espanya, retorn a Aix la Chapelle)

Llibre IV — Les conquestes de Carlemany

(L'Historia Karoli Magni et Rotholandi)

És el segon llibre en mida, ocupant 28 folis (f. 163 - 191). Consta de 26 capítols. El 1609, aquest llibre va ser arrencat del manuscrit, formant un nou volum amb el títol "Historia Turpini". Finalment, es va tornar a afegir al Còdex Calixtinus durant la seva restauració, el 1966.

Està escrita en prosa per un clergue anònim d'origen francès, probablement a la primera meitat del segle XII. Seguint la costum de l'Edat Mitjana, atribueix l'autoria del seu text a Turpin (748-794), un antic monjo i tresorer de Saint-Denis, que esdevingué arquebisbe de Reims i fins i tot apareix entre els "Dotze Pares" de Carlemany al Càntic de Roland. Per aquest motiu, el llibre és conegut pels historiadors com a "Pseudo Turpin".

Se centra en la crònica de l'arquebisbe Turpín i explica l'entrada de Carlemany a la península, la derrota de Roncesvalles i la mort de Roland. Diu que Sant Jaume va aparèixer a Carlemany en un somni, el va incitar a alliberar la seva tomba dels musulmans i també va indicar la direcció a seguir: un camí d'estrelles.

Conté els següents capítols:

FolioCapítolContinguts

163 [1]
Pròleg
Carta de Turpin

163v-164 [1v-2]
Índex
Índex dels 26 capítols

164-165 [2-3]
Capítol I
De l'aparició de l'apòstol a Carlemany

165 [3]

Capítol II
De les muralles de Pamplona, ensorrades per si mateixes

165v-166 [3v-4]
Capítol III
Dels noms de les ciutats conquerides d'Espanya

166-166V [4-4V]
Capítol IV
De l'ídol Muhammad

166V [4V]
Capítol V
De les esglésies que Carlemany va fer

166V [4V]
Capítol VI
Per Aigolando

167 [5]
Capítol VII
De l'exemple de les almoines dels morts

167v-168 [5v-6]
Capítol VIII
De la batalla de Sahagún, en què les llances van florir

168-169 [6-7]
Capítol IX
Des de la ciutat d'Agen

169-169V [7-7V]
Capítol X
Des de la ciutat de Saintes, on les llances van florir

169V-170V [7V-8V]
Capítol XI
Dels soldats dels exèrcits de Carlemany

170V-171V [8V-9V]
Capítol XII
De la controvèrsia entre Carlemany i Aigolando

171V-172V [9V-10V]
Capítol XIII
Dels pobres

172v-173 [10v-11]

Capítol XIV
De la mort del rei Aigolando

173 [11]
Capítol XV
Dels cristians que van tornar enrere a la recerca de botí il·lícit

173-173V [11-11V]
Capítol XVI
De la batalla amb Furre

173V-176V [11V-14V]
Capítol XVII
De la batalla amb el gegant Ferragut i de l'excel·lent controvèrsia de Roland

176V-177V [14V-15V]
Capítol XVIII
De la Batalla de les Màscares

177V-178V [15V-16V]
Capítol XIX
Del Consell de Carlemany

178v-179 [16v-17]
Capítol XX
De la Persona i la Força de Carlemany

179-185V [17-23V]
Capítol XXI
De la batalla de Roncesvalles, i de la mort de Roland i altres combatents

185V-188V [23V-26V]
Capítol XXII
De la mort de Carlemany

188-189 [26v- 27]
Capítol XXIII
Del miracle que Déu es va dignar a fer mitjançant la mediació de Roland a la ciutat de Gratianopolis (Grenoble?)

189v-190 [27v-28]
Capítol XXIV
De la mort de Turpin i el descobriment del seu cos (Calixto, papa)

190-190V [28-28V]
Capítol XXV
De l'Almanzor de Córdoba (Calixto, papa)

190V-191V [28V-29V]

Capítol XXVI
Sobre la Croada d'Espanya (Carta del papa Cal·list)

Llibre V — Guia del Pelegrí

(Iter pro peregrinis ad Compostellam)

És una mena de guia de pelegrí a Santiago, que presenta aquells llocs que s'han de visitar al llarg de la ruta i adverteix el viatger dels perills que trobarà pel camí. Descriu la ciutat de Santiago i la seva catedral amb gran detall.

Els capítols del llibre són els següents:

FolioCapítolContinguts

192 [163]

Argument del Sant Papa Callistus i Índex dels 11 Capítols

192-192v [163-163v]
Capítol I
Sobre els camins de Sant Jaume

192v [163v]
Capítol II
Dels dies del Camí de Santiago (Calixto, Papa)

192V-193V [163V-164V]
Capítol III
Noms dels pobles del Camí de Santiago

193v [164v]
Capítol IV
Dels tres hospicis del món

193v [164v]
Capítol V
Dels noms d'alguns que van reparar el Camí de Santiago. (Per Aimerico)

193V-194V [164V-165V]
Capítol VI
Dels rius bons i dolents que hi ha al Camí de Santiago. (Callistus, Pope)

194V-197V [165V-168V]
Capítol VII

Dels noms de les terres i de les particularitats de les persones que es troben al Camí de Santiago

197v-207 [168v-178]
Capítol VIII
Dels cossos dels sants que descansen al llarg del camí i que han de ser visitats pels pelegrins. El martiri de Sant Eutropi, bisbe de Saintes i màrtir

207-212V [178-183V]
Capítol IX
Del caràcter de la ciutat i de la basílica de Santiago, apòstol de Galícia. (Calixt, papa, i Aimerico, canceller)Seccions:

De les esglésies de la ciutat
De la mesura de l'Església
De les finestres
Dels pòrtics
Des de la font de Santiago
Des del paradís de la ciutat
Des de la porta nord
Des de la porta sud
Des de la porta occidental
De les torres de la catedral
Dels altars de la catedral
Del cos i l'altar de Sant Jaume
Des del front platejat
Del cibori de l'altar de l'Apòstol
De les tres làmpades
De la dignitat de l'església de Santiago i els seus canonges
Dels picapedrers de l'església i l'inici i la fi de la seva tasca
De la dignitat de l'església de Santiago

212v-213 [183v-184]
Capítol X
Del nombre de canonges de Santiago

213-213V [184-184V]
Capítol XI
Com s'han de rebre els pelegrins de Santiago

213v [184v]

Fi del Cinquè Llibre de l'Apòstol Jaume

Apèndix I — Obres polifòniques

És un fulletó de 6 folis (214-219v o 185-190v en la numeració antiga) amb 22 composicions polifòniques. Probablement va ser escrit poc després del cos del còdex, però abans de 1180. Des d'un punt de vista musical, és la part més important del manuscrit (vegeu la secció de música per a més informació).

Apèndix II

Aquest apèndix es va incorporar al manuscrit més tard que l'escriptura original, possiblement en l'enquadernació feta a finals del segle XII. Consta de cinc fulls (f. 221-225 o 192-196 en la numeració antiga): un bifoli amb una butlla falsa d'Innocenci II i diversos folis solts. Són copiats per diferents escribes i contenen textos diferents, destacant alguns miracles atribuïts a Jaume. També conté l'himne dels pelegrins de Sant Jaume Dum pater familias.

A la butlla d'Innocenci II, al foli 221, s'insinua que la persona responsable i autora del còdex és el monjo cluniacenc Aymeric Picaud, company del papa Calixt II en la seva peregrinació a Santiago el 1109. Segons l'escriptura, cap al 1140, Aymeric va dipositar el còdex a la catedral de Santiago, que seria la primera còpia del Liber. Tot això és qüestionat pels historiadors, ja que, entre altres raons, el bifoli que contenia la butlla no formava part del còdex original, sinó que es va afegir més tard, com ja s'ha dit.

El contingut de l'apèndix és el següent:

FolioContinguts

221 [192]
Butlla d'Innocenci II

221 [192v]
Miracle de Brun de Vézelay (1139) escrit per Alberic, abat de Vézelay, bisbe d'Ostia i llegat de Roma

221v [192v]
Al·leluia en grec, amb notació musical

222 [193]
Himne Dum pater familias, amb notació musical (Canció dels pelegrins)

222-222v [193-193v]
Hymn Signa sunt nobis sacra (Vegeu els comentaris a la llista d'obres musicals)

223 [194]
Miracle de Santiago, del nen ressuscitat, any 1164

223 [194]
Un altre miracle: el Miracle de Santiago, de la figura corrompuda del fill d'un vescomte, conegut a les terres de Poitiers

223v [194v]
Miracle de Sant Jaume, de la Lliberació dels Cristians i de la Fugida dels Sarracens de Portugal (1190), en tres lectures per a les Matines de la festa del 3 d'octubre

224 [195]
Pregària del Mestre G (Gocelin o Gautier?)

224-224V [195-195V]
6 lectures per a l'ofici, segons el papa Lleó i el mestre Pànica, sobre la traducció de Sant Jaume

224v [195v]
Aparició de Jaume al monjo Oldierus de Claraval: Telle est ta justice

224v-225 [195v-196]
Miracle de Santiago, per un coix curat en el moment de la festa de la translació (30 de desembre) (dues versions)

225 [196]
Visió d'un tal Fouques, de Montreuil, un pelegrí de dotze i tretze vegades a Santiago

225v [196v]
Còpia de l'himne Signa sunt nobis sacra

Música

Tres parts del Calixtinus inclouen la música:

Llibre I (de les litúrgies). Com s'ha esmentat anteriorment, inclou la música dels serveis i misses, així com un suplement gregorià. Una de les peces és polifònica, la resta, monòdica.
Apèndix I, que conté 21 peces polifòniques: 7 Benedicamus, 4 responsoris, 5 conductus, 2 Kyries, 1 Gradual, 1 en prosa i 1 Al·leluia.
Apèndix II, amb l'himne Dum pater familias.

Característiques generals

Les 22 obres polifòniques del Calixtinus pertanyen a la primera etapa de la polifonia europea, un període conegut com l'ars antiqua. Durant molts anys van estar associats amb les composicions pertanyents a l'Escola de Sant Marcial de Limoges. Tanmateix, les composicions del Calixtinus són més elaborades que en el repertori de Saint Martial, i avui es consideren relacionades amb els experiments que es duien a terme a París, a la nova catedral de Notre Dame, durant els anys 1165-1180 i que poc després culminarien amb les composicions de l'anomenada Escola de Notre Dame de París.

Totes les peces són per a dues veus, excepte el Congaudeant catholici, que és per a tres. Les formes musicals representades són les típiques de l'ars antiqua:

el conductus: apareix principalment en els tòpics del Benedicamus Domino, els kyries i altres peces litúrgiques com la prosa, les seqüències, etc. Els conducti de Benedicamus són els més nombrosos. La veu principal és el tòpic de la peça polifònica, mentre que la veu d'orgue és una melodia més o menys embellida en el registre agut. Aquests tòpics polifònics de vegades tenen una forma responsorial, incloent-hi després de cada estrofa un breu estribillo, com és el cas dels Congaudeant catholici.
l'organum: apareix en certes peces litúrgiques com responsoris, graduals, al·leluies i Benedicamus. Generalment consisteix en una melodia monòdica gregoriana (veu principal), a la qual, en un moment donat, s'afegeix una segona veu (veu d'orgue) que desenvolupa una melodia llarga i ornamentada. Aquesta segona veu pot estar al principi, al mig o cap al final de la composició, però normalment acaba amb la melodia monòdica. En comparació amb els òrgans de l'Escola de Notre Dame de París, que apareixerien poc després, són més simples i condensats, sense desfigurar la veu principal. La veu d'orgue no és tan melismàtica com els orgues de l'escola parisenca.

També hi ha algunes peces, com el Kyrie Cunctipotens Genitor, la forma de la qual és intermèdia entre el conductus i l'organum: tenen un tòpic com a veu principal, com en un conductus, i la veu organal desenvolupa melismes llargs, com en un organum.

El Codex Calixtinus és el primer manuscrit (juntament amb ms. London, British Library, Egerton 2615, de Beauvais) que utilitza el terme "conductus" per a una composició musical. A més, amb l'excepció d'algunes composicions trobades en alguns monestirs catalans, conté les peces polifòniques més antigues que s'han conservat a la Península Ibèrica.

L'himne "Congaudeant catholici", que és l'única obra coneguda per a 3 veus de tot el segle XII, es creu que va ser originalment composta per a dues veus (aguda i baixa) i posteriorment es va inserir una tercera veu entre ambdues. Aquesta hipòtesi es basa en el fet que la veu mitjana es va copiar amb tinta vermella en lloc de tinta negra com en la resta del manuscrit i també va ser copiada en el tetragrama de la veu greu. El mateix copista que va copiar aquesta paraula també va afegir una segona veu en tinta vermella a dos conductus del suplement gregorià del Llibre I: "Iacobe sancte tuum" (f. 131) i "In hac die laudes cum gaudio" (f. 131v). La primera d'aquestes dues peces apareix repetida a l'apèndix polifònic (f. 215v). També hi ha 7 altres composicions al Llibre I per a una sola veu que apareixen de nou a l'apèndix polifònic per a dues veus, tot i que en diversos casos la concordança és només parcial: "Dum esset salvator in monte" (f. 107v, 216v), "Huic Iacobo" (f. 109v, 217), "Iacobe virginei" (f. 110, 217), "O adiutor omnium seculorum" (f. 110v, 217-217v), "Misit Herodes" (f. 118v, 218) i "Al·leluia. Vocavit Ihesus Iacobum" (f. 119, 218v), "Regi perennis glorie" (f. 139, 216).

Notació

El "Dum pater familias" és l'única composició del còdex en notació aquitànica de punts "in campo aperto", que és la notació que es va utilitzar preferentment a Espanya després de la supressió del cant hispànic. La resta d'obres són en notació lorena, amb grans similituds amb la notació dels manuscrits de la regió de Nevers, a Borgonya. Per aquest motiu, alguns especialistes sostenen que la part musical del còdex és deguda als monjos benedictins de Vézelay, que va ser un dels punts d'inici del Camí de Santiago. [11] L'himne "Dum pater familias", afegit al final del còdex, seria per tant l'única composició que podria haver estat copiada en l'entorn de Santiago. A més, l'últim Benedicamus del suplement gregorià del Llibre I, "Regi perennis glorie", s'atribueix a un metge no identificat de Galícia (Quodam Doctore Galleciano).

Autoria

A l'encapçalament de les composicions de l'apèndix polifònic i d'algunes de les peces per a una sola veu del Llibre I, el suposat autor apareix en tinta vermella. En general, aquests suposats autors són bisbes i persones famoses de París i d'altres esglésies, així que alguns investigadors creuen que aquesta atribució no s'hauria de tenir en compte, ja que apareixerien amb la intenció de donar prestigi i autoritat a les obres. Tanmateix, altres investigacions modernes sostenen que algunes d'aquestes atribucions, com la d'Albertus Parisiensis, podrien ser plausibles, ja que les obres polifòniques es devien a compositors vinculats a la catedral de Notre Dame de París.

En total hi ha 16 personatges als quals s'atribueixen les obres:

Ato episcopus Trecensis. Correspon a Aten, bisbe de Troyes, que el 1145 es va retirar a l'abadia de Cluny. Se li atribueixen 7 composicions a l'apèndix polifònic.
Magister Goslenus episcopus Suessionis. Mestre Goslenus, bisbe de Soissons. Va morir el 1152. Se li atribueixen dues obres a l'apèndix polifònic.
Magister Albericus archiepiscopus Bituricensis. El mestre Alberic (Aubry), arquebisbe de Bourges, a Berry. Va morir el 1141. Se li atribueix una obra a l'apèndix polifònic.
Fulbertus episcopus Karnotensis. Fulbert, bisbe de Chartres. Se li atribueix 1 obra a l'apèndix polifònic i 6 obres monòdiques al Llibre I.
Magister Albertus Parisiensis. Mestre Albert de París. És Albertus Stampensis (Etampes), canonge de la catedral de Notre Dame de París i cantor des de 1146 fins a la seva mort el 1177. Se li atribueix una obra a l'apèndix polifònic: la famosa composició "Congaudeant catholici".
Magister Airardus Viziliacensis. Mestre Airardus de Vézelay. Se li atribueix una obra a l'apèndix polifònic.
Magister Gauterius de Castello Rainardi. El mestre Gauterius del castell de Rainardi. A l'apèndix polifònic se li

atribueixen 3 obres.
Magister Iohannes Legalis. Mestre Johannes Legalis. Se li atribueix una obra a l'apèndix polifònic.
Magister Droardus Trecensis. Mestre Droardus de Troyes. Se li atribueixen dues obres a l'apèndix polifònic.
Aimericus Picaudi, sacerdot de Partiniaco. Aymeric Picaud, sacerdot de Parthenay, a Poitou. Se li atribueix una obra a l'apèndix polifònic.
Antiquo episcopo Boneventinus. Exbisbe de Benevent. Se li atribueix 1 obra a l'apèndix polifònic i 1 obra monòdica al Llibre I.
Guillelmo Patriarca Iherosolomitano. Guillem, patriarca de Jerusalem. Se li atribueixen 3 obres monòdiques al Llibre I.
El jutge Anselmo I. Mestre Anselmo I. Se li atribueix una obra monòdica al Llibre I.
Magistro: Rotberto cardinali Romano. Mestre Roberto Cardenal Romano. Se li atribueix una obra monòdica al Llibre I.
Sancto Fortunato Pictavensi episcopo. Sant Venanci Fortunat, bisbe de Poitiers. Se li atribueix una obra monòdica al Llibre I.
Quodam Doctore Galleciano. Un cert metge de Galícia. No identificat. Se li atribueix una obra monòdica al Llibre I.

Transcripcions de música moderna

Des de les primeres transcripcions musicals a finals del segle XIX, la transcripció de la polifonia del Calixtinus ha estat difícil i controvertida. Això és perquè la polifonia està en notació lorena, que s'utilitzava al nord de França per al cant monòdic gregorià, així que no expressa cap valor rítmic particular, només el ritme lliure del cant gregorià. Però, d'altra banda, la polifonia havia de tenir un ritme determinat que permetés a les dues veus (3 en el congaudeant catholici) cantar juntes de manera harmònica.

La primera transcripció en notació musical moderna es va fer, el 1882, pel cantant del Monestir de les Descalzas Reales de Madrid, José Flores Laguna, que va transcriure els himnes Dum Paterfamilias i Ad honorem Regis summi. En la festa de Santiago, el 25 de juliol del mateix any, ambdós himnes es van cantar a la Catedral de Santiago, per primera vegada des de l'edat mitjana. Aquesta primera transcripció ja va causar una intensa controvèrsia que va durar més de 20 anys, pel que fa a la línia melòdica i, sobretot, pel que fa al ritme, en què va participar Francisco Asenjo Barbieri, entre d'altres. Després, el monjo benedictí de l'abadia de Solesmes, Joseph Pothier, va fer una nova transcripció del Dum Paterfamilias, segons el sistema rítmic de Solesmes, com s'esperava. El 1895, el sacerdot Federico Olmeda va publicar el seu "Examen Musical Crític del Còdex del Papa Cal·listó II", que incloïa al final de l'obra alguns desplegables amb breus transcripcions de fragments musicals.

El 1924, el musicòleg Friedrich Ludwig va fer les primeres transcripcions d'obres polifòniques del Calixtinus, transcrivint diversos orgues en diversos sistemes rítmics. El 1931, Peter Wagner, professor de la Universitat de Friburg a Suïssa, va fer la primera transcripció completa de totes les obres musicals del Calixtinus i el 1944, encarregat per l'Institut d'Estudis Gal·lics, el monjo benedictí del Monestir de Silos, Germán Prado, va fer una altra transcripció completa acompanyada d'un facsímil amb els folis del manuscrit que contenia la música. Ambdues transcripcions, la de Wagner i la de Prado, es fan seguint el sistema gregorià de Solesmes, transcrivint els neumes originals del còdex en notació quadrada, sense plantejar problemes rítmics ni interpretatius.

A partir de 1950, nombrosos estudis van proposar nous sistemes de transcripció, incloent-hi els de Willi Apel, Walther Krüger, Johann Schubert, Bruno Stäblein, Theodore Karp, Heinrich Husmann, Paul Helmer, Hendrik van der Werf, etc. Entre els musicòlegs espanyols, destaquen les transcripcions de la polifonia d'Higinio Anglés, publicades el 1962 i de José López Calo, el 1981.

Les obres

Les obres musicals del manuscrit es detallen a continuació. Els codis per a la columna "Concordances" amb altres manuscrits i fragments s'especifiquen a continuació. Els que apareixen a la columna "Gravacions" s'especificen a la secció "Discografia".

Llibre I — Llibre de les Litúrgies

No.FolioObraVeusForma musicalConcord.GravacionsComentaris

Ofici de la Vigília de Santiago (24 de juliol)(VIII Kalendas Augusti. Sancti Iacobi Vigil. Responsoria Beati Iacobi a domno Papa Calixto ex evangeliis edita)(24 de juliol. Vigília de Santiago. Responsoris de Jaume extrets dels Evangelis del papa Cal·list)

Matines

1
101v
Regem regum Dominum... El seu sacris
1
Invitatori

AN4, ULT
Mode 2

2
101v
Psallat chorus celestium letetur plebs
1
Himne

AN4, ULT, LFL, LES, SGH, BEC*, MON
modes 7 i 8Hymnus S. Iacobi a domno Fulbertus Karnotensy episcopo editus

3
101v
O venerande Christi apostole Iacobe
1
Antiphon

ULT, LES, SGH, MON
Modes 1 i 2 - Tonus 1

4
102
Redemptor imposuit Simoni
1
Rèplica

ULT
Mode 1 - Tonus 1

5
102
Vocavit Ihesus Iacobum et Iohannem
1
Rèplica

ULT
Mode 2 - Tonus 2

6
102
Clementissime Deus qui nos ad beati Iacobi
1
Rèplica

ULT
Mode 7 - Tonus 7

Lauds(In Laudibus)

7
102V
Imposuit Ihesus Simoni nonem
1
Antiphon

ULT
Mode 1 - Tonus 1

8
102V
Vocavit Ihesus Iacobum et Iohannem
1
Antiphon

ULT
Mode 2 - Tonus 2

9
102V
Sicut enim tonitrui vocals
1
Antiphon

ULT
Mode 3 - Tonus 3

10
102V
Recte filii tonitrui cognominantur
1
Antiphon

ULT
Mode 4 - Tonus 4

11
102V
Iacobus et Iohannes tonitrum de nube
1
Antiphon

ULT

Mode 5 - Tonus 5

12
103
Iacobus fuit magnus (Sanctissime o Iacobe)
1
Vers

ULT
Hymnus sancti Iacobi domno Fulberto Karnotensi episcopo editus. Sanctissime o IacobeProbablement és una divisio del Psallat chorus celestium

13
103
Ascendens Ihesus in montem
1
Antiphon

ULT
Mode 8 - Tonus 8

Terce(Ad Terciam)

14
103, 104V
Ora pro nobis beate Iacobe
1
Rèplica

ULT
Mode 6

Sisena(Ad Sextam)

15
103
Occidit autem Herod
1
Vers

ULT
Officium stellae. Stella fulgore nimio rutilat

Ofici de la Festa de Sant Jaume (25 de juliol)(Evangelical Responsory Beati Iacobi apostoli a Blessed Calixto papa edita, cum suis antifonis et ymnis diebus festis, passions scilicet et translationis eiusdem Sancti Iacobi cantanda. VIII Kalendas Augusti. Passio Sancti Iacobi et III Kalendas Ianuarii translatio et electio eiusdem colitur)

Vespres(Ad Vesperas)

16
103v

Ad sepulcrum beati Iacobi
1
Antiphon

AN4, ULT, HER, ORG
Mode 1 i 2 - Tonus 1

17
103v
O quanta sanctitate et gracia beatus Iacobus
1
Antiphon

ULT, ORG
Mode 2 - Tonus 2

18
104
Gaudeat plebs Gallecianorum
1
Antiphon

ULT, ORG
Mode 3 - Tonus 3

19
104
Sanctissime apostole Iacobe
1
Antiphon

ULT, ORG
Mode 4 - Tonus 4

20
104
Iacobe servorum spes et medicina
1
Antiphon

ULT, ORG
Mode 5 - Tonus 5 Melodia gregoriana

21
104v
Felix per omnes Dei plebs ecclesias
1
Himne

ULT, ORG
modes 3 i 4 (2 melodies diferents)Ymnus sancti Iacobi a domno Guillelmo patriarcha Iherosolomitano editus, ad Vesperas et ad Laudes cantandusÉs un contrafet de l'himne Felix per omnes festum mundi cardines. Té dues melodies que també es troben en altres fonts

104v
Ara els novells professionals
1
Vers

22
105
Honorabilem eximii patroni nostri
1
Antiphon

ULT
Hossanna. Modus Sanctus8 - tonus 8

Complet(Ad Completorium)

23
105
Al·leluia. Iacobe sanctissime
1
Aleluia

ULT, ELLS
Mode transmissió 5. - Tonus 5

24
105
Alma perpetui luminis
1
Antiphon

ULT, MON
Mode de transmissió 6. - 6 Tonus

Matines(Ad Invitatorium)

25
105V
Venite omnes christicole ad adorandum... qui apostolum
1
Invitatori

GAL, AN4, ULT, GAL
Modes 1 i 2 - Tonus 2

26
105V
Iocundetur et letetur augmentum
1
Himne

LI1, GAT
SEQ, WEL, ULT, AUR, ROS, LES
mode 1Ymnus sancti Iacobi a domno Guillelmo patriarcha Iherosolimitano editus, post Venite cantandus (Himne a Santiago, compost pel senyor Guillelmo, patriarca de Jerusalem, per ser cantat després de Venite)

27
105V
Iesus Dominus vidit duos fratres
1
Antiphon

ULT
Mode 1 (Extrem F) - Tonus 1

28
106
Venite post me dixit Ihesus Iacobo
1
Antiphon

ULT
Mode 2 - Tonus 2

29
106
Iacobus et Iohannes immediat relictis retibus
1
Antiphon

ULT
Mode 3 - Tonus 3

30
106
Iesus vocavit Iacobum Zebedei
1
Antiphon

ULT
Mode 4 - Tonus 4

31
106
Eduxit Ihesus beatum Iacobum
1
Antiphon

ULT
Mode 5 - Tonus 5

32
106
Dixerunt Iacobus et Iohannes ad Ihesum
1

Antiphon

ULT
Mode 6 - Tonus 6

33
106V
Iesus autem ait Iacobo et Iohanni
1
Antiphon

ULT, KRA
Mode 7 - Tonus 7

34
106V
Iam vos delectat locus celsitudinis
1
Antiphon

ULT
Mode 8 - Tonus 8

35
106V
Herodes rex misit manus
1
Antiphon

ULT
Mode 1 - Tonus 1

36
106V
Videns herodes quia de Iacobi nece
1
Antiphon

ULT
Mode 2 - Tonus 2

37
106V
Regis vero facinus in apostolo perpetratum
1
Antiphon

ULT
Mode 3 - Tonus 3

38
107
Statim percussit Herodem angelus
1

Antiphon

ULT
Mode 4 - Tonus 4

39
107
Iacobe magne supplantator nomine
1
Antiphon

ULT
Mode 5 - Tonus 5

40
107
Salvator progressus pusillum
1
Rèplica

ULT
Mode 1 - Tonus 1

41
107v
Dum esset salvator in monte
1
Rèplica

ULT
Mode 2 - Tonus 2Existeix una versió a dues veus en f. 216v.

42
107v
Accedentes ad salvatorem Iacobus et Iohannes
1
Rèplica

ULT
Mode 3 - Tonus 3

43
108
Cum vidissent autem Iacobus et Iohannes
1
Rèplica

SEQ, ULT
Mode 4 - Tonus 4

44
108v
Iam locum celsitudinis querebant Iacobus et Iohannes
1

Rèplica

ULT
Mode 5 - Tonus 5

45
108v
Confestim autem percussit Herodem angelus Domini
1
Rèplica

ULT
Mode 6 - Tonus 6

46
109
Hic est Iacobus dilectus Christi
1
Rèplica

ULT
Mode 7 - Tonus 7

47
109v
Misit herodes rex manus
1
Rèplica

ULT, PER, SG
Mode 8 - Tonus 8

48
109v
Huic Iacobo condoluit Dominus
1
Rèplica

ULT
Mode 1 - Tonus 1Hi ha una versió en dues parts a la f. 217.

49
110
Cum appropinquaret beatus Iacobus
1
Rèplica

ULT
Mode 8 - Tonus 7

50
110
Iacobe virginei frater preciose
1

Rèplica

ULT
mode 8 - tonus 8Hi ha una versió en dues parts a f. 217.

51
110v
O adiutor omnium seculorum
1
Rèplica

PER, ULTI, ALF
Modes 2 i 1 - TonusHi ha una versió a dues veus a la f. 217v.

Lauds(In Laudibus)

52
111
Inmisit, inquit, Herodes
1
Antiphon

ULT, KRA
Modes 1 i 2 - Tonus 1

53
111
His qui obtulerat Iacobum iudicii
1
Antiphon

ULT
Mode 2 - Tonus 2

54
111
Ducti són inquit ambo pariter
1
Antiphon

ULT
Mode 3 - Tonus 3

55
111v
Cum ducerentur in via
1
Antiphon

ULT
Mode 4 - Tonus 4

56

111v
A Iacobus parum per deliberans
1
Antiphon

ULT
Mode 5 - Tonus 5

57
111v
Ora pro nobis beate Iacobe
1
Rèplica

ULT, ELLS
Mode 6

58
111v
Apostole Christi Iacobe eterni regis
1
Antiphon

ULT
Mode 1 - Tonus 1

Terce(Ad Terciam)

59
112
Ora pro nobis beate Iacobe al·leluia
1
Rèplica

ULT
Mode 6

60
112
Iacobe servorum spes et medicina... Tot allà
1
Rèplica

AN4, ULT, AUR, LES
Mode 6, to solemne

Sisena(Ad Sextam)

61
112
Imposuit Iesus Iacobo et Iohanni, alleluia
1
Vers

ULT
Mode 6

62
112
Iacobe pastor inclís... Al·leluia
1
Rèplica

ULT, AUR
Mode 6, solemne to melòdic gregorià

Vespres(Ad Vesperas)

63
112V
O lux et decus Hispaniae
1
Antiphon

GAL, ULT, ROS, GAL, ORG
Mode 3 - Tonus 3

Missa a la vigília de Sant Jaume (24 de juliol)(Missa in vigilia Sancti Iacobi a domno papa Calixto edita in Vigilia sancti Iacobi Zebedel circa nonam cantanda sicut in diem Pentecost. Kyrie eleison. Audi de Christes núm. Pare de celis. Sequatur. Hac in die fontes debeant benedici)(Missa composta pel papa Cal·list, per ser cantada a la Vigília de Jaume, fill de Zebedeu, a l'hora de Nona. Com la Vigília de Pentecosta, que després es canti Kyrie eleison, Christe audi nos, Pater de celis. Aquell dia les bateries haurien de ser beneïdes)

64
114
Iacobus et Iohannes dixerunt ad Ihesum
1
introit

ULT
Mode 8

65
114v
Vocavit Ihesus ad se Iacobum
1
Tracte

ULT
Mode 8

66
115
Nimis honorati són amics tui
1
Resposta gradual

ULT
Mode trans 2.

67
115V
Iacobus in vita sua
1
Tracte

ULT
Mode 8

68
115V
Certe dum filii Zebedei
1
Ofertori

ULT
Mode 8

69
116
Ego vos elegi de món
1
Comunió

ALF, ULTI, SGH
Mode 1

Versus Calixti Pape cantandi ad processionem Sancti Iacobei in solempnitate passionis ipsius et translacionis eiusdem

70
116v
Salve festa dies Iacobi veneranda tropheo
1
Himne

AN4, ULT, AUR, ALF, FEU, KRA
mode 4És un contrafet de l'himne Salve festa dies toto venerabilis evo. La melodia també es troba en altres fonts

Missa per la festa de Santiago (25 de juliol)(VIII Kalendas augusti. Missa Sancti Iacobi a domno Papa Calixto edita)

71
118
Iesus vocavit Iacobum Zebedei
1
introit

ALF, ULT, KRA
Mode 7

72
118V
Misit herodes rex manus ut affigeret
1
Resposta gradual

ULT
modes 6 i 5Hi ha una versió en dues parts a la f. 218.

73
118V
Al·leluia. Sanctissime apostole Iacobe
1
Aleluia

ALF, ULT
Modes 7 i 8

74
118V
Al·leluia. Hic Iacobus valde venerandus est
1
Antiphon

ULT
Mode 8

75
119
Vocavit Ihesus Iacobum Zebedii
1
Aleluia

HIL, ULT, AUR, KRA
Mode 1Hi ha una versió a dues veus en f. 218v.

76
119
Al·leluia. Gratulemur et laetemur summa cum laetitia
1
Seqüència
NAR, HUS, MON, TOR, AQ1
DIS, AN4, ULT, KRA, BEC*
modes 7 i 8Prosa sancti Iacobi. Latinis, Grecis et Ebraicis verbis, un domno que Papa Calixto abreuja

77
121
Ascendens Ihesus in montem vocavit ad se Iacobum
1
Ofertori

AN4, ULT, KRA
Modes 1 i 2

78
123
Clemens servulorum genitus tuorum
1
Prosa

SIL, DIS, AN4, ULT
modo 7Prosa S. Iacobi crebro cantanda a domno Guilelmo patriarca Iherosolimitano edita

79
130
Exultet celi curia. Fulget mor
1
Tòpic
CUX, PAL, CAT, WOR, PAR, SEN, PU1, PU2
SEQ, ALF, RON, ULT, AUR, ROS, LES
mode 8Benedicamus DominoBenedicamus sancti Iacobi a magistro Anselmo I editum (Benedicamus to Santiago compost pel mestre Anselmo I)

80
131
Iacobe sancte tuum repetito tempore festum
2
conductus

AN4, ULT
Conductum sancti Iacobi ab antiquo episcopo Boneventino editum.Originalment era un conductus monòdic al qual s'hi afegia una segona veu en tinta vermella.La peça apareix repetida a l'apèndix polifònic en f. 215v.

81
131
Lector lege et de rege qui regit omne, dic: Iube domne
1
Seqüència
PAL
ULT
(exhortació a llegir)

82
131v
In hac die laudes cum gaudio
2
conductus

SEQ, AN4, ULT, AUR
Conductum sancti Iacobi a domno Fulberto Karnotensi episcopo editum (Fulbert, bisbe de Chartres).Originalment era un conductus monòdic al qual s'hi afegia una segona veu en tinta vermella.

83
131v
Lector lege et de rege qui regit omne, dic: Iube domne
1

Seqüència
PAL
ULT
(exhortació a llegir)

84
132
Resonet nostra Domina caterva
1
conductus

CAM, ULT, LES, ORG
modo 1Conductum sancti Iacobi a magistro Rotberto cardinali Romano editum

85
132
Lector lege et de rege qui regit omne, dic: Iube domne
1
Seqüència
PAL
ULT
(exhortació a llegir)

86
132
Salve festa dies veneranda per omnia fies
1
conductus

ULT, FEU, HER, LES
mode 8Conductum sancti Iacobi a sancto Fortunato Pictavensi episcopo editum

Misa farcida(Farsa oficii Misse S. Iacobi. a domno Fulberto Karnotensi episcopo, illustri viro, composita: in utroque festo eiusdem apostoli cantanda quibus placebit)

87
133
Ecce adest nune Iacobus vocavit1[+ Qualis sit iste Iacobus²][+ Hic est reuera Iacobus³][+ Alleluia, in gloria sit Deo laus per omnia4]
1
Tòpic

FEU, ALF, KRA 4, SIL, WEL, ULT, SGH
Modes 7 i 8

88
133v
Reges terrae et omnes populi
1
introit

ULTI, FEU, KRA
Mode 7de l'introit Ihesus vocavit

89
134
Rex inmense pater pie eleyson1Rex cunctorum seculorum eleison²
1
Tòpic

PER1, ODH1, DIS1, ALF1, ULT1, AUR1, ROS1, FEU1, KRA², LES², SGH1
modes 7 i 8Kyrie tropadoLa melodia també es troba en altres fonts. Entre el text principal que comença amb Rex inmense pater i el tetragramató, s'afegeix un segon text alternatiu, en lletra més petita, que comença amb Rex cunctorum seculorum...

90
134
Qui vocasti supra mare
1
Tòpic

ULT, FEU, ALF, KRA, SGH
mode 4Gloria tropadoVersus Fulberti episcopi Karnotensis de S. IacoboLa melodia també es troba en altres fonts

91
135V
Cantemus Domino cantica glorie
1
Tòpic

POL, ULT, FEU, ALF
modes 7 i 8Farsa de l'epístola de Sant Jaume Farsa lectionis de Missa S, Iacobi edits domno Fulberto Karnotensi episcopo, illustriviro

92
138-138V
Sanctus. Osanna aturades
1
Tòpic
MOI, MTC, MIL, VI1, GER, AQ1, NAR, HUS, MON, TOR, VI2, E17, TOL
FEU, ALF, ULT, KRA(?), LES, SGH
Les concordances del Mode 4amb altres manuscrits indiquen que era un tòpic molt estès al sud de França (Narbona i Moissac) i a Espanya (Catalunya i Aragó)

93
139
Agnus Dei. Qui pius ac mitis es
1
Tòpic
AUX, ALB, LON
FEU, AN4, ALF, ULT, AUR, KRA, LES, SGH
modes 7 i 8Agnus Fulberti episcopi Karnotensis

94
139
Regi perennis glorie sit canticum letitie
1
Tòpic

SIL, FOR, WEL, ULT, LES
modes 7 i 8BenedicamusBenedicamus Sancti Iacobi a quodam Doctore GallecianoHi ha una versió a dues parts a f. 216.

Apèndix I — Obres polifòniques

No.FolioObraVeusForma musicalConcord.GravacionsComentaris

Organa, Conducti, Discantus et Hymni

95
214[185]
Nostra phalanx plaudat leta
2
conductus

STU, FOR, SEQ, LON, MUS, VEN, ABS, AN4, RON, ULT, LES
Atribuït a Ato episcopus Trecensis (Ato, bisbe de Troyes)

96
214[185]
Congaudeant catholici
3
conductus(Benedicamus)

NYM, SIL, SFM, PRO, UNI, FOR, FRU, SEQ, LON, FEU, MUS, VEN, DIS, ABS, VIL, AN4, VOI, VOC, WIT, ALF, CUL*, ULT, HER, ROS, AUG, LES, ORG, KRA, FEU, SGH, MON, OBS
És l'única obra coneguda per a tres veus al segle XII. Es creu que aquest himne va ser originalment compost per a dues veus (aguda i baixa) i que posteriorment es va inserir una tercera veu entre ambdues.Atribuït al Magister Albertus Parisiensis (Mestre Albert de París)

97
214v[185v]
Gratulantes celebremus festum
2
conductus(Benedicamus)
CUX, PAL
UNI, POL, SEQ, ODH, MUS, VEN, VIL, PAN, AN4, WEL, AMA, COD, ULT, AUR, ABE, ROS, SGH
És un Benedicamus amb trops en discanto.Atribuït al Magister Goslenus episcopus Suessionis (Mestre Goslenus, bisbe de Soissons)

98
215[186]
Ad superni regis decus
2
conductus(Benedicamus)
LI1, LI2, CUX
PER A SEQ, VEN, DIS, AN4, AMA, ULT, ROS, BEC*

Atribuït al Magister Albericus arxiepiscopus Biturícensis (Mestre Alberic, arquebisbe de Berry)

99
215v[186v]
Annua gaudia
2
conductus

NYM, UNI, SEQ, LON, VEN, FLO, FON, PMR, COD, ULT, LFL, ROS, LES, SGH
Atribuït al Magister Airardus Viziliacensis (Mestre Airardus de Vézelay)

100
215v[186v]
Iacobe sancte tuum
2
conductus

SEQ, VEN, VIL, FON, ULT, SGH
Es repeteix al Llibre I (f. 131).Conductum sancti Iacobi at antiquo episcopo Boneventinus editum (Conductus a Santiago, escrit per l'antic bisbe de Benevent).La peça apareix repetida al suplement gregorià a la pàgina 131.

101
216[187]
Regi perhennis glorie
2
organum / conductus

SEQ, LON, VEN, PLA, PMR, ULT, BEC*
Atribuït al Magister Gauterius de Castello Rainardi decantum fecit (Mestre Gauterius del castell de Rainardi).La mateixa peça en una sola veu es troba al folio 139.

102
216v[187v]
Vox nostra resonet
2
organum(Benedicamus)

PER, SEQ, ODH, MUS, VEN, AN4, FON, ALF, ULT, AUR, SPI, ROS, LES, KRA, OOT
Atribuït al Magister Iohannes Legalis (Mestre Johannes Legalis)

103
216v[187v]
Dum esset salvator in monteSicut enim vox tonitrui
2
organum(responsori)

SEQ, VEN, ITI, ULT, ORG
Atribuït al Magister Ato episcopus Trecensis (Mestre Ato, bisbe de Troyes).L'obra també existeix en una sola veu a f. 107v.

104
217[188]
Huic IacoboTristis est anima
2

organum(responsori)

SEQ, VINE, ULT
Atribuït al Magister Ato episcopus Trecensis (Mestre Ato, bisbe de Troyes).L'obra també existeix en una sola veu a f. 109v.

105
217[188]
Iacobe virgineiTu prece continua
2
conductus(responsori)

SEQ, VINE, ULT
Atribuït al Magister Ato episcopus Trecensis (Mestre Ato, bisbe de Troyes).L'obra també existeix en una sola veu a f. 110.

106
217-217v[188-188v]
O adiutor omnium seculorumQui subvenis periclitantibus
2
organum(responsori)

SEQ, VEN, ULT, SIL, AN4, ALF, COD, HER, ROS, LES
Idem Ato, és a dir, atribuït al mateix autor de l'anterior: Magister Ato episcopus Trecensis (Mestre Ato, bisbe de Troyes).El tenor pertany al Responsory "O adiutor" del mateix responsory al foli 110v.

107
217v[188v]
Portum in ultimo
2
Prosa

PER, SEQ, VEN, PAN, AN4, ALF, COD, ULT, FRA, LES
Prosa. Idem Ato, és a dir, atribuït al mateix autor de l'anterior: Magister Ato episcopus Trecensis (Mestre Ato, bisbe de Troyes)

108
218[189]
Rex inmense pater pie eleyson
2
organum(Kyrie)

PCA, SEQ, ODH, VEN, VIL, ULT
Atribuït a Fulbertus episcopus Karnotensis (Fulbert, bisbe de Chartres)

109
218[189]
Misit HerodOccidit autem
2
organum(gradual)

SEQ, VEN, ULT, FEU
Atribuït a Ato prefatus (Ato, bisbe de Troyes).L'obra també existeix en una sola veu a f. 110v.

110
218v[189v]
Al·leluia. Vocavit Ihesus Iacobum
2
organum(Al·leluia)

NYM, FOR, SEQ, VEN, ULT, FEU, SGH
Atribuït al Magister Goslenus episcopus Suessionis (Mestre Goslenus, bisbe de Soissons)L'obra també existeix en una sola veu a la pàgina 119.

111
219[190]
Cunctipotens genitor Deus(Rex virginum amator Deus... eleyson)
2
organum(Kyrie)
HUE
PER, SEQ, VEN, DIS, AN4, WEL, AMA, EWI, ULT
Tenor del Kyrie IVatribuït a Gauterius prefatus (el ja esmentat Gauterius)

112
219[190]
Benedicamus Domino (I)
2
organum(Benedicamus)
HUE
PER A SEQ, VEN, AN4, ITI, AMA, ULT
Cap tòpic. Tenor del Benedicamus de la I Vespres sobre les Grans SolemnitatsAtribuïdes a Gauterius prefatus (El Gauterius esmentat anteriorment)

113
219v[190v]
Benedicamus Domino (II)
2
organum(Benedicamus)

PER, SEQ, VEN, ULT
Tenor del Benedicamus de la II Vespres "In festis Sanctorum"Atribuït al Magister Droardus Trecensis (Mestre Droardus de Troyes)

114
219v[190v]
Benedicamus Domino (III)
2
organum(Benedicamus)

PER, SEQ, VEN, ULT
El tenor és el Benedicamus de les firesAtribució: Idem Droardus (Per Droardus igualment)

115
219v[190v]
Ad honorem regis summi
2
Prosa / Conductus

SIL, POL, FOR, VIL, ITI, CHI, ULT, HER, SGH, BEC*

modes 5 i 6Atribució: Aimericus Picaudi, prevere de Partiniaco

Apèndix II

No.FolioObraVeusForma musicalConcord.GravacionsComentaris

116
221v[192v]
Al·leluia. Efonissen Ysus Iacobon.Al·leluia. Vocavit Ihesus Iacobum
1
Aleluia

SIL, HIL, ULT, LES, KRA
Mode 1Al·leluia en Greco

117
222[193]
Dum pater familias
1
Prosa

SIL, VAL, STU, UCC, FOR, FRU, SEQ, LON, ODH, MUS, PLA, VIL, ALT, WEL, CHI, CAM, PMR, AMA, COD ULT, AUR, HER, PEL, AUG, LES, SGH, HOS, ORG, OOT, MON, CAC
mode 1De sancto IacoboUltreia, o himne dels pelegrins de Santiago. És una composició no litúrgica amb exclamacions en llatí, alemany i flamenc.

-
222v; 225[193v; 196]
Signa són nobis sacra

Himne

El còdex no inclou notació musical, ja que és un text nou per a una melodia ja coneguda. El manuscrit diu: "cantus sicut: Iste confessor, vel: Ut queant laxis resonare fibris". En realitat, aquests dos himnes es van interpretar amb moltes melodies, així que no se sap amb quina peça del Calixtinus es va interpretar.

(*) Versió instrumental

Concordances amb altres manuscrits

Diverses de les melodies del Calixtinus, especialment les de l'ofici i la missa, són idèntiques o almenys basades en melodies gregorianes, i d'altres coincideixen amb altres repertoris. Aquestes concordances són gairebé sempre parcials, ja que moltes vegades els textos es modifiquen per dedicar-los a Santiago i les melodies s'adapten per adaptar-les a aquests nous textos, produint variants més o menys significatives respecte a l'original. Les concordances més importants són generalment del mateix període en què es va concebre el còdex, cosa plausible donada la mobilitat cultural de l'època, provocada pels pelegrinatges. La majoria de les peces que trobem al Calixtinus, que són

reelaboracions d'altres que trobem en altres fonts, provenen de dos centres geogràfics:

la zona sud-est de França i la Corona d'Aragó, des de Le Puy fins a Tortosa i Huesca.
la zona anglonormanda, de Worcester a Sens

Codi	Acrònim del manuscrit	Manuscrit	Origen	Data	Concordàncies
LI1	F: Pn 1139		Limoges?	c. 1100	Iocundetur et letetur augmentum(Gatuletur et letetur (text)) Ad superni regis decus(Noster cetus psallat letus)
LI2	F: Pn 3719		Limoges?	Segle XII	Ad superni regis decus(Noster cetus psallat letus)
CUX	GB: 36881		San Miguel de Xuxá?	Segle XII - 4/4	Exultet celi curia. Fulget mor(Laetatur orbis hodie. Fulget mor (sense melodia)) Gratulantes celebremus festum(Ad honorem sempiterni) Ad superni regis decus(Noster cetus psallat letus)
PAL	E: Mn 289		Palermo	c. 1140	Exultet celi curia. Fulget mor(Exsultet nostra concio. Fulget mor) Lector llege et de rege qui regit omne

Gratulantes celebremus festum(Ad honorem sempiterni)

GAT
E: Mn 19421

Cània
c. 1160

Iocundetur et letetur augmentum(Gatuletur et letetur (text))
Exultet celi curia. Fulget mor(Exsultet nostra concio. Fulget mor)

WOR
GB: Wo 160

Worcester
c. 1230

Exultet celi curia. Fulget mor(Wulstane presul inclite. Fulget mor)

PARELLA
I: FI Pl. 29

París
c. 1250

Exultet celi curia. Fulget mor(Iam lucis orto sidere. Fulget mor)

SEN
F: SE 46

Sens
Segle XIII - 1/4

Exultet celi curia. Fulget mor(Iam lucis orto sidere. Fulget mor)

PU1
F: LP A V 7 009

Le Puy
c. 1553

Exultet celi curia. Fulget mor(Gaude cetus fidelium). Fulget mor)

PU2
F: G 4413

Le Puy
Segle XVI - 4/4

Exultet celi curia. Fulget mor(Gaude cetus fidelium). Fulget mor)

MOI
F: Pn 1871

Moissac
Segles XI - XII

Sanctus. Osanna aturades

MTC
I: Rvat Urb 602

Montecassino
Segles XI - XII

Sanctus. Osanna aturades

Sogra
E: Mah Aemil 51

San Millán
Segles XI - XII

Sanctus. Osanna aturades

VI1
E: VI 105

Vic
Segles XI - XII

Sanctus. Osanna aturades

GER
F: Pn 495

Girona
Segle XII

Sanctus. Osanna aturades

AQ1
E: Bac 1408/9 mutilo

(Notació aquitània)
Segle XII

Sanctus. Osanna aturades

NAR
F: Pn 778

Narbona
Segle XII

Sanctus. Osanna aturades
Al·leluia. Gratulemur et laetemur summa cum laetitia

HUS
E: H 4

Huesca
Segle XII

Sanctus. Osanna aturades
Al·leluia. Gratulemur et laetemur summa cum laetitia

MON
E: MO 73
Montserrat, Biblioteca del Monestir, Ms. 73
Tolosa / Narbona?
Segle XII

Sanctus. Osanna aturades
Al·leluia. Gratulemur et laetemur summa cum laetitia

TOR
E: FINS A 135

Tortosa
Segles XII - XIII

Sanctus. Osanna aturades
Al·leluia. Gratulemur et laetemur summa cum laetitia

AQ1
E:T 35.10

(Notació aquitània)
Segle XIII - 1/4

Al·leluia. Gratulemur et laetemur summa cum laetitia(Gratulentur et letentur)

VI2
E: VI 106

Vic
Segle XIII

Sanctus. Osanna aturades

HUE

Còdex Las Huelgas(Burgos, Monestir de Las Huelgas, Còdex IX)
Burgos
Segle XIV

E17
E: E J II 17

?
Segle XIV

Sanctus. Osanna aturades

TOL
Mn 1361

Toledo?
Segle XIV

Sanctus. Osanna aturades

AUX
F: Pn 10511

Auxerre
Segle XI

Agnus Dei. Qui pius ac mitis es

ALB
Regne Unit: Lbm Royal 2BIV

St. Alban
Segle XII

Agnus Dei. Qui pius ac mitis es

LON
F: Pa 135

Salisbury? Londres?
Segle XIII

Agnus Dei. Qui pius ac mitis es

Discografia

La següent discografia està ordenada per any de gravació, però la referència és la de l'edició en CD més recent. No s'inclouen recopilatoris, només els àlbums originals.

1962 - [NYM] Música medieval espanyola. Nova York Pro Musica. Noah Greenberg. Decca "Gold Label" DL 7 9416 (LP).

1969 - [SIL] Còdex Calixtinus i antifonari moçàrab. Cor de monjos del Monestir de Santo Domingo de Silos. Ismael Fernández de la Cuesta. Hispavox (EMI-Odeon) CDM 7 63 610-2.
1971 - [VAL] El Camí de Santiago. Cançons de pelegrinatge, selecció i consells musicals. Cor i Capella Musical de l'Abadia de la Vall dels Caiguts. Leoncio Diéguez i Laurentino Saenz de Buruaga. Renaixement del Quartet i Grup d'Instruments Antics. Ramón Perales de la Cal. EMI (Odeón) 7243 5 67051 2 8.
1973 - [SFM] Camí de Santiago I. Eine pilgerstrasse Navarra / Castella. Studio der frühen Musik. Thomas Binkley. EMI "Reflexe" 1C 063-30 107 (LP).
1973 - [STU] Camí de Santiago II. Eine pilgerstrasse León / Galícia. Studio der frühen Musik. Thomas Binkley. EMI "Reflexe" 1C 063-30 108 (LP).
1978 - [PCA] The Oxford Anthology of Music - Medieval Music - Ars Antiqua Polyphony. Pro Cantione Antiqua. Edgar Fleet. Oxford University Press OUP 164(LP).
1978 - [PRO] L'obra de Daniel. Pro Cantione Antiqua i The Landini Consort. Mark Brown. Decca "Serenata" 433 731-2.
1980 - [UNI] Compostel·la. Cantigas de Santa María, Còdex Calixtino i Martín Códax. Grup Universitari de la Cambra de Compostel·la. Carlos Villanueva Abelairas. Clau del punteiro.
1982 - [POL] Ultreia!. A la ruta de Saint-Jacques-de-Compostelle. Ensemble de musique ancienne Polyphonia Antiqua. Yves Esquieu. Pierre Vérany, PV 7, 90, 042.
1984 - [UCC] Romeros i Peregrinos. Grup Universitari de la Cambra de Compostel·la. Carlos Villanueva Abelairas. EMI Classics CB-067.
1986 - [DOA] Perfils DOA. Cantigas de Santa Maria Alfonso X El Sabio, Còdex Calixtinus. Societat Fonogràfica Asturiana
1986 - [PER] Còdex Calixtinus - Extraits. Conjunt Venance Fortunat. Anne-Marie Deschamps. Solstici SOCD 45.
1986 - [FRU] Camí de Santiago. Musik auf dem Pilgerweg zum Heilige Jacobus. Ensemble für Frühe Musik Augsburg. Christophorus CHR 74 530.
1989 - [SEQ] Vox Iberica I: Donnersöhne. Música per a Sant Jaume Apòstol: Còdex Calixtinus. Sequentia. Benjamin Bagby, Barbara Thornton. Deutsche Harmonia Mundi 77199.
1989 - [LON] La peregrinació a Santiago. Nou Consort de Londres. Philip Pickett. L'Oiseau Lyre 433 148.
1990 - [FEU] Missa Sancti Iacobi. Missa solemne per a la festa de la passió de Sant Jaume de Compostel·la segons el Còdex Calixtinus c. 1140. Chor Le Feu de Jésu. McGill 750 0037-2.
1990 - [ODH] Auf Sankt Jakobs Strassen. Musik der Pilgerfahrt nach Santiago Compostel·la. Odhecaton, Ensemble für alte Musik, Köln & Schola Cantorum St. Foillan, Aachen. Willi Eschweiller. Bayer 102 908.
1990 - [HIL] Música de l'Edat Mitjana. El Vent de l'Oest. Conjunt Hilliard. Paul Hillier. Schirmer Books ISBN 0-02-872953-6 (2 cassets).
1993 - [MUS] A Gottes Namen fahren wir. Pilgerlieder aus Mittelalter und Renaissance. Odhecaton, Ensemble für alte Musik, Köln. WSF 97 208.
1993 - [VEN] Le grand livre de saint Jacques de Compostelle. Intégrale des polyphonies du Codex Calixtinus. Conjunt Venance Fortunat. Anne-Marie Deschamps. L'empreinte digitale 13023.
1994 - [PLA] L'Anell de la Creació. Els Jugadors del Renaixement. Encantador Evans. Walsingham WAL 8005-2.
1994 - [DIS] Campus Stellae. Saint-Martial de Limoges - Santiago de Compostel·la. Discantus. Brigitte Lesne. Òpus 111 30-102.
1994 - [ABS] Chant grégorien & Polyphonies precoces (IXe-XIIIe). Ensemble Absalon. Manolo González
1994 - [VIL] Música medieval a Galícia. Grup Universitari de la Cambra de Compostel·la. Carlos Villanueva Abelairas. Fundació Barrie.
1995 - [PAN] Danses medievals espanyoles. L'Espanya dels Cinc Regnes. Grup Eduardo Paniagua. M·A Recordings M034A.
1995 - [AN4] Miracles de Sant'Iago. Música del Codex Calixtinus. Anònim 4. Harmonia mundi HMU 90 7156.
1995 - [VOI] L'era de les catedrals. Música del Magnus Liber Organi. Teatre de Veus. Paul Hillier. Harmonia Mundi HMU 90 7157.
1995 - [FLO] Magnificentia Ibérica. Música de l'Espanya medieval. Ensemble Florata. Tim Rayborn. AS&V Gaudeamus 144.
1995 - [ALT] Jardí ibèric, vol. 1. Música jueva, cristiana i musulmana a l'Espanya medieval. Altrammar. Descobriment Dorian DIS-80 151.
1995 - [ITI] Os sons do pórtico da Gloria. In Itinere. Carlos Villanueva Abelairas. FREE Records FREE-021-CD
1996 - [VOC] Polifonia. Zorgina Vocalensemble. Ohmnibus Records 2000-15.
1996 - [FON] El Camí de Santiago. Manuscrits espanyols dels segles XII-XIV. Consort Fontegara. Dinàmic "2000" 2026.

1996 - [WIT] Du Grégorien à Pérotin. Ensemble Witiza. Arsonor 001-2.
1996 - [CHI] Pelegrinatge a Santiago. Els Caps. BMG Classics
1997 - [ALF] Còdex Calixtinus. Missa Sancti Jacobi. Alfonso X el Sabio Music Group. Luis Lozano Virumbrales. Sony "Hispanic" SK 60 075.
1997 - [WEL] Primus ex apostolis: San Giacomo nei canti di pellegrinaggio del Medioevo. Ensemble Weltgesang voci e

strumenti. Phone97f04.
1997 - [CAM] Sur les Chemins de Compostelle. La Camerata de París. Musidisc 291 822.
1997 - [PMR] La música dels camins de Sant Jaume. Conjunto Pro Música de Rosario. Cosentino IRCO 221
1998 - [CUL] Tres Cultures. Jueus, cristians i musulmans a l'Espanya medieval. Sepharad. Eduardo Paniagua. Pneuma PN-100.
1998 - [AMA] Sur les Chemins de Saint-Jacques. Ensemble Amadis. Jade 74321 64760-2.
1998 - [RON] Carmina Sanctorum Rondellus. RS 9804 - RS Records
1998 - [COD] Per què trobar és cousa en que iaz. Grup Martín Codax. Codi Punteiro 9107-CD.
1998 - [EWI] Sant Jaume. Ensemble Witiza. És un llibre acompanyat d'un CD. ISBN 2-910096-13-0
1999 - [ULT] Jacobus - Libri Sancti Jacobi: Monodia et Poliphonna. Omnia Cantica. Cor d'Ultreia. Fernando Olbés Durán. Punteiro Key 301-CD (4 CD).
1999 - [AUR] Saint-Jacques de Compostelle. Le Chemin de Compostelle. Aurore. Suisa CD 840.
1999 - [SPI] Pilgerwege. Freiburger Spielleyt. Verlag der Spielleute CD 0003.
1999 - [LFL] Annua Gaudia. Longa Florata. NM232199
1999 - [ELLA] Herru Santiagu. Grup Martín Codax. Clave Punteiro 2009/10-CD
2000 - [KRA] Còdex Calixtinus. Cor Filharmònic de Cracòvia. Jacek Mentel (dir.). Frederic Tavernier, Damien Poisblaud, etc. Doge 0321.
2000 - [PEL] Anno Domini MCCC. Canti dei pellegrini medievali. El Rossignol. Edizioni Musicali III Millennio CDC 0133.
2001 - [ABE] De pelegrins, croats i trobadors. Abendmusik
2002 - [ARB] Arboretum DOA. Cantigas de Santa María Alfonso X El Sabio, Xingra / DOA.
2002 - [ROS] El camí de Compostel·la. L'Ensemble de les Roses. Rose 00004.
2002 - [FRA] A la terra com al ciel. Un jardí al Mitjà-Edat. Discantus. Brigitte Lesne / Alla Francesca. Pierre Hamon. Jade (Universal): 198, 796-2.
2003 - [AGOST] Auf Jakobs Wegen. Pelegrinatge medieval a Santiago. Ensemble für frühe Musik Augsburg. Christophorus CHR 77264.
2003 - [LES] Compostelle. Le Chant de l'Étoile. Discantus. Brigitte Lesne. Jade (Universal) 301 654 2.
2003 - [GAL] Hic est Chorus. Música litúrgica de les catedrals del "Regne de Galícia". Cor d'Ultreia. Fernando Olbés Durán. Harmonia Mundi Ibérica.
2003 - [SGH] Música Clàssica Galicia Vol. 1 - Música Medieval. Schola Gregorian Hispana. Francisco Javier Lara Lara. Gravació Boa
2003 - [HOS] L'appel de Saint Jacques. Robert Hossein. Baladins De Notre-Dame
2004 - [ORG] Compostel·la. Ad Vesperas Sancti Iacobi. Còdex Calixtinus XII segle. Ensemble Organum. Marcel Pérès
2004 - [BEC] Lyra mendicorum. Carlos Beceiro. Lubicán Records
2004 - [OOT] Naar Santiago - Duizend Jaar Pelgrimsmuziek. Kleinkoor Ootmarsum. Frans Heijdemann. STEMRA/C 10955
2006 - [DIL] Pelegrinatge a Santiago. Cor de Monteverdi. John Eliot Gardiner. Soli Deo Gloria ODS 701.
2007 - [CAC] Io son un pellegrin. Caminant amb música medieval. Capella antiga de la Chinchilla. Columna de Música 1CM 0186
2007 - [OBS] Miracle!. Cantigas de Santa María d'Alfonso el Sabio. Obsidiana. Emmanuel Bonnardot. Calliope CAL 9366.
2010 - [ARS] Vox Nostra. Liber Sancti Iacobi. Còdex Calistinus, la seva polifonia. Ars Combinatoria. Canco López. Musaris, Mart 02-11318/10.
2011 - [DOA] A frond dos cervos. DOA. Lírica medieval galleca-portuguesa. Cantigas de Santa María Alfonso X El Sabio, Martín Códax, Codex Calixtinus. Fol Music

Vegeu també

Música de l'Edat Mitjana d'Espanya
Apèndix: Fonts musicals de l'Edat Mitjana d'Espanya
Aymeric Picaud
Liber Sancti Iacobi
Diego Gelmírez

Referències

"Robatori del segle: el Còdex Calixtinus desapareix de la Catedral de Santiago". El correu galego. 7 de juliol de 2011. Arxivat de l'original el 19 de febrer de 2014. Recuperat el 7 de juliol de 2011.
"Gran desplegament policial activat després de la desaparició del Codex Calixtinus". ABC. EFE. 7 de juliol de 2011. Arxivat de l'original el 10 de juliol de 2011. Recuperat el 7 de juliol de 2011.
García Crespo, Gonzalo (5 de juliol de 2026). ""Vaig ser jo qui va robar el llibre": han passat 15 anys des del robatori del Còdex Calixtinus de la Catedral de Santiago, que va desencadenar les rèpliques d'aquest guia de pelegrí". Infobae. Consultat el 8 de juliol de 2026.
"El 'Codex Calixtinus' podria haver estat robat per venjar-se del degà". 20minutos.es.
J. Precedo; S. R. Pontevedra (4 de juliol de 2012). "El Codex Calixtinus recuperat era en una bossa de plàstic." El País (Santiago). Recuperat el 5 de juliol de 2012.
Digital, Melómano (2 d'agost de 2021). "Ultreia e susseia! El Còdex Calixtinus de l'Edat Mitjana". Melómano - La revista de música clàssica. Recuperat l'1 de gener de 2024.
"ORQUESTRA SIMFÒNICA DE GALÍCIA | Centre Nacional per a la Difusió Musical". www.cndm.mcu.es. Recuperat l'1 de gener de 2024.
AMCC (17 de desembre de 2013). "Estrena absoluta del Codex Calixtinus (Cantus Iacobi) de Tomás Marco". AMCC. Recuperat l'1 de gener de 2024.
Santiago, Consell de. «A Banda Sinfónica da Federación Galega de Bandas de Música estrea as obres gañadoras do Concurso Galego de Composición - Noticias. Ajuntament de Santiago de Compostel·la". santiagodecompostela.gal. Recuperat l'1 de gener de 2024.
«Concert de la Societat Musical La Amistad de Villafranqueza a Cigarreras. Dissabte, 28 de novembre. 20.00 h. Ajuntament d'Alacant. 11 de novembre de 2015. Recuperat l'1 de gener de 2024.
Música medieval a Espanya. Maricarmen Gómez muntané. Edició Reichenbergger, Kassel. 2001. p. 113

Bibliografia

Díaz y Díaz, Manuel C. (1988). El Còdex Calixtinus de la Catedral de Santiago. Estudi codicològic i de contingut. Santiago de Compostel·la.
Fernández de la Cuesta, Ismael (1983). Història de la música espanyola. Vol 1. Des dels orígens fins a l'ars nova. Madrid: Alianza Editorial. ISBN 84-206-8501-1.
— (1980). Manuscrits i fonts musicals a Espanya. Edat Mitjana. Madrid: Alpuerto. ISBN 84-381-0029-5.
Fita, Fidel; Fernández Guerra, Aureliano (1880). Records d'un viatge a Santiago de Galícia. Madrid... Edició facsímil: La Coruña, Librería Arenas, 1993
Gómez Muntané, Maricarmen (2001). Música medieval a Espanya. Kassel: Edició Reichenbergger.
Helmer, Paul (1988). La Missa de Sant Jaume: Missa solemne per la Festa de la Passió de Sant Jaume de Compostel·la segons el Còdex Calixtinus. Estudis Musicològics XLIX. Ottawa, Canadà: L'Institut de Música Medieval.
Herbers, Klaus; Santos Noia, Manuel (1998). Liber Sancti Iacobi. Còdex Calixtinus. Santiago de Compostel·la: Xunta de Galícia.
Hoppin, Richard H. (2000). Música medieval. Madrid: Editorial Akal. ISBN 84-7600-683-7.
Karp, Theodore (1967). «Sant Marcial i Santiago de Compostel·la: una especulació analítica». Acta musicològica.
— (1992). La Polifonia de Sant Marcial i Santiago de Compostel·la. Berkeley i Los Angeles: University of California Press.
López-Calo, José (1994). Música a la Catedral de Santiago, Vol. V, L'Edat Mitjana. La Coruña: Consell Provincial de La Coruña.
— (1982). Música medieval a Galícia. La Corunya: Fundació Pedro Barrié de la Maza.
— (1982). "La notació musical del Còdex Calixtinus de Santiago i el de Ripoll i el problema de la seva interdependència". Compostel·lany 8. La Corunya: Fundació Pedro Barrié de la Maza.
Ludwig, Friedrich (1924). Weltliche Lyrik, geistiliches Drama und Lied und die Mehrstimmigkeit von etwa 1030 bis etwa 1150. Handbuch der Musikgeschichte. Frankfurt: Guido Adler.
Moisan, A. (1992). Le livre de Saint Jacques ou "Codex Calixtinus" de Compostela. París.
Moralejo, A.; Torres, C.; Moralejo, Juan J. (2004). García Blanco, Mª José, ed. Liber Sancti Jacobi "Codex Calixtinus". Feo, J. (traducció). Ministeri de Cultura del Govern Regional de Galícia.
Pothier, Joseph (1897). "Le chant de l'Ultreia des pélegrins de Compostelle au XII siécle. Revue du Chant Grégorien.
Prado, Germán (1944). Liber Sancti Jacobi Codex Calixtinus II. Música. Santiago de Compostel·la.
Rubio, Samuel (1983). Història de la música espanyola. Vol 2. Des de l'Ars Nova fins al 1600. Madrid: Alianza Editorial. ISBN 84-206-6474-X.
Rucquoi, Adeline (2005), "De grammaticorum schola. La tradició cultural compostelana en el siglo XII", Visitandum est...

Sants i cultes al Codex Calixtinus (Actes del VII Congrés Internacional d'Estudis Jacobeus), ed. Paolo Caucci von Saucken, Junta de Galícia, Santiago de Compostela, p. 235-254.
Schubert, Johann (1965). "Zum Organum des Codex Calixtinus". Die Musikforscung, 18.
Stones, Alison; Krochalis, Jeanne (1998). La Guia del Pelegrí de Santiago de Compostel·la: Edició Crítica, vol. Editorials Harvey Miller.
Temperán Valverde, Elisardo (1992). El primer llibre del Còdex Calixtí de la Catedral de Santiago de Compostel·la. Compostel·lànum, 37 anys. Santiago de Compostel·la.
— (1997). La litúrgia de Santiago al Codex Calixtinus. Santiago de Compostel·la.
Diversos autors (2001). El Còdex Calixtinus i la música del seu temps. La Corunya: Fundació Pedro Barrié de la Maza. ISBN 84-89748-99-3.
— (1992). El 'Codex Calixtinus' i el Santuari de Sant Jaume. Jacobus-Studien. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
Wagner, Peter (1931). Die Gesänge der Jacobusliturgie zu Santiago de Compostela. Freiburg (Schweitz): Collectanea Friburgensis Neue Folge, Fasc.20.
Whitehill, Walter Muir; Prado, Germán; García, J. C. (1944). Liber Sancti Jacobi Codex Calixtinus III. Estudis i índexs. Santiago de Compostel·la.
— (1944). Liber Sancti Jacobi Codex Calixtinus I. Text. Santiago de Compostel·la.
Còdex Calixtinus. Arxiu de la Catedral de Santiago de Compostel·la. Edició facsímil. Madrid: Kaydeda. 1993.
Llibre V. Guia del Pelegrí Medieval. Traducció al castellà... Santiago: Albarelos. 2015.

Enllaços externs

Wikisource en llatí conté obres originals del Còdex Calixtinus.

Reproducció facsímil.
UNESCO. "El Còdex Calixtinus i altres còpies medievals del Liber Sancti Jacobi: els orígens ibèrics de la tradició jacobea a Europa". Memòria del món. Recuperat el 30 de setembre de 2025.